

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARASĒ
JONAS SLIUPAS, M. D.

(Tāsa)

tankiū gaisrū Fridrichštadto paviete, kaip sako „Spravočnaja knyga”, dėl išbandymo, ten padaryti naują taksaciją ir apsergėti trobėsius už žiamiausiają vertę. Todėl apsergėjimo vertė trobėsiū, pagal normališkąją taksaciją apsergētū, pasiliko ta pati, o apsergētūjū pagal įpatingą taksaciją nupuolė ant 100 rubliū vidutiniškai. — 1894 m. turtas draugystės išnešė 114,961 rubl. 28 kap. ir apsergėtiejie turėjo premijos mokėti 7 rubl. 42 kap. pro mille. Premija siubavo nuo 1890—95 m. tarp 4 rubliū ir 10 rubl. 48 kap. Valdymas draugystės reikalavo kasmet tiktai 1800 rubliū, kada-gi beveik visi darbai ten buvo atliekami per kitur apmokamus urėdninkus.

Apie tokią jau draugystę Vidžiamyje truksta artesniū žiniū už pastarus metus. „Spravočnoj knižkoje” Vidžiamio statistikos komiteto už 1889 m. mes randame paduota, kad ten 1887 m. iš viso 71,555 trobėsiū buvę apsergėta už 10,157, 882 rubliū arba vidutiniškai už 142 rubl. koznas. Seniaus vidutiniška apsergėjimo vertė toje draugystėje apsergētū namū išnešė tiktai trečdalį šitos sumos. Tamet-gi valdzia draugystės matėsi esanti prinevalyta pažymiai pakylėti apsergėjimo vertę, — ir tai yra aišku, kada-gi apsergėjimo vertė iktuolaik joku budu nestovėjo prietikyje prie tikros vertės trobėsiū burū. Reikia, mat, pripažinti, kad Baltijoje už 40—50 rubliū tulose šalyse galima butu pastatyti jei bent pirtį, o kitur nei tos nepastatytum. Premija Vidžiamio gubernijos apsergėjimo draugystėje išnešė aplink 3 rubl. 39 kap. pro mille. Turtas tos draugystės 1887 m. išnešė tiktai 27,749 rubliū, o kaštai valdymo kasmet vidutiniškai išnešė 800 rubliū.

Iš to trumpo aprašymo galime matyti, kad apsergėjimas nuo ugnies tarpe Latviū yra išsiplėtojęs ir kad ateitėje dar labiaus išsiplėtos. Įpatingai mažos pasigelbėjimo nuo gaisro draugystės turi didelį darbo lauką prieš savę: nors jos ima mažesnę premiją negu didesės draugystės, tačiau jų kapitulai atnašiai persveria kapitolus didziūjū draugysčiū. Vidutiniška apsergėjimo vertė trobėsiū, apsergētū savitarpinėje Kuršo apsergėjimo draugystėje ir savitarpinėje Vidžiamio apsergėjimo draugystėje, rods yra didesnė, negu apsergētū pagalbos draugystėse, tačiau nereikia pamiršti tai, kad draugystėse netik savo trobėsius apsergėję yra mažiejie uktvėriai, bet taip-gi dvarponiai. Trobėsiai dvarū be abejonės yra didesni negu trobėsiai burū ukės; todėl jie yra brangesni ir turi vidutinišką apsergėjimo vertę tose draugystėse apsergētū trobėsiū. O pagalbos draugystėse tiktai mažiejie uktvėriai yra apsergėję savo trobėsius. Juk peržiurint viršū paduotas skaitlines reikia spręsti, kad pagalbos draugystės joku budu nepigiaus apsergsti negu didesės draugystės ir rizikos nesibaido, nors jos žinoma negali taip brangiū apsergėjimū priimti, kaip kad didesnės draugystės. Tai-gi kaip pagalbos draugystės, taip didesnės apsergėjimo draugystės, kožna turi savo tinkamą vietą.

XXI.

Latviai atsizymeję darbais ant tautiškos dirvos.

1. D. G. Croons (1778—1838 m.)

Dionyzas Gottfryds Croons gimė Rygoje 1778 m., kur jo tėvas buvo pirkliu. Pabaigęs Rygos dumos mokslainę, jis rengėsi traukti į užrubežį dėl studijų, bet carui Povilui I uždraudus lankyti svetimžiamius universitetus, jis pristojė už namini mokintoją, iki 1802 m. jis galėjo įstoti į naujai įsteigtą Terbatos universitetą, kur jis mokėsi theologijos. Už kuningą jis buvo Lasdonėje (nuo 1805 m.), potam Madalienėje—Mengėlėje (nuo 1811 m.) ir galiaus Lielvardeje (nuo 1825 m.), kur jis pasimirė 1838 m.

1830 m. jis smagiai perguldė Goethės „Swejneeks”, ir taip pat iš vokiškos kalbos „Weentuls? — Tahds gan neesmu”¹⁾. „Mazyne Latviū lit. Draugystės” randasi ir daugiau jo raštū, kiti vėl randasi „Latweeschu draugu” išdavimuose, tai rašteliuose „Deewa wahrda mihtotajeem”, kurius leido į svieta kn. H. Treu; ten randasi per Crooną visi Liuterio pamokslai perguldyti. Taip-gi jis perguldė Klopstock'o „Messias”²⁾. Jis mėgino rašyti vokiškai latvišką „wahrndizę”, bet myris sulaikė jį nuo užbaigimo to triuso. Taip pat tulą rankvedį mokslainėms jis buvo parašęs iki pusei, ir kad sykį tą berašydamas pakilo nuo stalo atsiputėt, jis umai sukrito negyvas.

Apart to viso, jis yra parašęs: „Jauna gada deena. Masa kumedija”. — „Peesihmes pee Watsona tulkojuma is Donaleišcha dsejas: gads” — ir „Swehta amata grahmata preekšč Lutera draudses mahzitajeem Kreewju walsti, Riga, 1834”. Už pastarojo veikalo surašymą, Croons 1836 m. tapė įkeltas į konsistorijos „padomneekus”.

Jo sunus C. G. G. Croons, Lielvardės ir Liel-Jumpravmuizės kuningas, taip-gi triusiasi ant literariškos dirvos.

2. Lundberg'is (1782—1858 m.)

Jokubas Florentinas Lundbergis, g. 17 d. spalį 1782 m. Rygoje, studiuvojo Terbatoje, tapė kuningu 1806 m. Birziū ir Šallos draudžeje, o 1837 m. klėbonu; 1856 m. jis tapė papuoštas aukso guodos kryžiumi, ir pasimirė 2 d. jaunio 1858 m. Lundbergis drauge su Hugenbėrgeriu buvo pirmi tarpe Latviū, kurie stengėsi supažindinti Latvius su geresniaisiais Vokietijos raštininkais, anų raštus perguldydami latviškai. Rods pradžia jau seniaus buvo padaryta per kitus, bet tai buvo gangreit pertaisymai, o ne perguldymai. Perguldyti yra sunkiaus negu perdirbti, ir todėl nedyvas, jeigu Lundbergiui šis-tas taip nenusisekė, kaip kad mes trokštumėme. Tačiau tuli jo raštai, įpačiai apisakos, buvo savo laiku daug skaitomi. Tarp svarbesniū jo raštū čion paminėsime šiuos:

- 1) „Latweeschu Awisese” yra daug jo raštū su parašu L.
- 2) Dseesma nuo basnizas pulkstena, 1827.
- 3) Magazyne „der lett. lit. Gesellschaft” yra 7 apysakos bei vienas pamokymas, kaip reikia vardus iš kitų kalbų priimti į Latviū kalbą.

4) Zeems kur seltu taiša (vokiškai parašyta per Zscho-

1) Magaz. d. lett. lit. Gesellschaft, II. 1830.

2) Latw. lit. beedr, I. dal. 1. 1828 m.

kkę), 1830.

5) Ka Indrikis no Obsolkalna pee Deewa atsihšchanas nahze (vokiškai per Schmidt'ą), 1834, 1846.

6) Runna pee jauna mahzitaja eeweschanas Dinaburgas draudse, 1835.

7) Peters jauns weentulis, 1836, 1839.

8) Į „Lihku spreddiki us behrehm lašsami” yra jo 5 pamokslai patalpinti, 1839, 1844.

9) Dashadu wezzu un jaunu rakstu krahjums (dainos, pasakos, mįsliai, pamokymai, giesmelės ir apysakos), 1850.

10) Latweeschu lauschu drauge tilpo tuli rasztai su parašais: L.....g, ir 47.

Iš jo dainų čion privesime vieną:

Behrtuls un kakkis.

1. Zaur ugguns grehku saudeja

Nakts laika Behrtuls wišs,

Un azzu draugi behds' no ta,

Ir šuns bij' aisskrehjis.

Tik kakkis pee ta palikke

Eeksch wińna škummibahm,

Un ūaudedams un peelihde

Pee ta ar waimanahm. —

2. „Ka? — teize Behrtuls — tu tik ween

„Ka draugs man nelaimė?

„Man naw ne kas! — ak šuhru deen'! —

„Wehl maises kummošs te!

„Nahz, tewim pušsi eedohšchu,

„Ko ašs'ras mehzeju!” —

„ „ To šenn — teiz kakkis — šaohdu!” ” —

Norihjis — aisbehg nu! —

3. Karolis Pridrikis Jokubas Hugenbergeris (1784—1860 m.)

Karolis Hugenbergeris iš tarpo vokiečių jima Latvių raš-lavoje po G. F. Stenderio augščiausia vietą, jis prisidėjo prie padėjimo anai pamato, ir jo darbai pamenami bus, iki Latvių kalba ir tauta pastovės. Hugenbergeris apačioje savo paveikslo padėjo parašą: „Latviešu tautas draugs”. Jis Latviam pastojo geriausiuoju dainiumi, nors kilęs yra iš vokiečių kartos. „Jums ant labo ir garbės, draugai, Latviai” — taip jis pats sako — „esmi dumojęs ir dainavęs tokioje kalboje, kokią nuo jusų pačių esmi išmokęs. Taip kaip senasai Stenderis, Dieve vaišink jo dušią, kurį jus mylėjote ir supratote, už jus kalbėjo, taip ir aš stengiuosi jums mielas ir suprantamas kliuti. Tiesa yra, jusų kalba tampa daug syk beprotiškai laužoma ir kraipoma, bet kas ją gerai supranta, tas teiks ją esant meilinga, gražia, stipria ir visur derinčia; ir širdyje nirsite, kad nesuprantantieji aną peikia. Tegul Dievas jus laimina, kurie aną kalbate. Pasiliksiu vienval jusų ir jusų kalbos draugu”. Ne tik tai tuomi Hugenbergeris Latviam užsipelnė, bet dar įpačiai tuomi, kad taip sakant užėjęs ir pažinęs dainių Duensbergi senąjį su jo dainiškais gabumais nuo kučeriškų kazlų įvezdino į Latvių rašliavos daržą. Hugenbergerio velyjimas, tegul „Latviai pasiliktu bagoti gudrybe ir susipratime”, ilgainiui išsipildė.

Kurše, „Dievo ir duonos žiamelėje”, Kuldigos mieste gimė Karolis Hugenbergeris 24 d. kovo 1784 m., laikuose pastarojo Kuršo didponio Petro. Motyna mirė anksti, o tėvas

išėjo už kuningą į Landzės parapiją (draudžę). Čion, pakraščiuose Ventos upės, augo Karolis ir nesykį matė pavasari ledus Ventoj besilaužiant, ir, lyg kad nuo Nyliaus Aigypte, vandenymis paplustant aplinkinius laukus, per ką tiejie darėsi vaisingais. Tėvas atidavė jį į mokslinę į Rindės kuningo muižę, pačiame Kuršo šiaur-vakarių kampe, kur kuningavo Piltėnės superintendentas Hillneris. Čion Karolis tapė prirengtas į universitetą, ir 1801 m. iškeliavo į Jeną. Savo prigyvenimus jis surašęs yra savo dienraštyje. Jėnoje Hugenbergeris rado daug jaunuomenes iš Kuršo, tarp tų buvo sunus Hillnerio ir Elverfeldtas, ir universitete užsirašė ant medicinos mokslų, nors veikiai perėjo ant theologijos.

Artymais Jėnos yra Saksijos sostapylė Veimar; čion tuomet buvo Vokietijos dvasiško gyvenimo širdis; čion valdymieras Karolis Augustas sutraukė į kuopą Vokietijos dvasės milžinus, tarp kurių buvo Schilleris ir Goethė, o kurius Hugenbergeris gavo ypačiaiškai pažinti, tuomi labiausiai kad Schilleris buvo professoriumi Jėnoje. Veimare Hugenbergeris matė ant scėnos „Messinos marčią („Die Braut von Messina), „Orleano Mergelę” („Johanna von Orleans”), ir nedyvai, kad Schillerio smarkiai sujudintas, Hugenbergeris vėliau išguldė ano „pulksteia dzeesma” ir keletą kitų. Taip gi prof. Paulus turėjo ant jo tikėjimiškų jausmų išsidirbimo didelę įtekme. Su savo Kuršo draugais, „jautriu” Puzina, „doriu ir protingu” Paufleriu ir kitais, Hugenbergeris kartais pėsčias, kartais raitas apkeliavo Jėnos aplinkę, ir tokiu budu ištobulino savo pažintį žmonių ir gamtos grožybių.

Tuomi tarpu H-io tėvas buvo miręs. Motyna sunui rašė, kad jis grįžtu namon, kaipo kuningiško amato kandidatas. Tačiau umai kaipo kuningas vietos negavo, ir todėl turėjo pelnytiesi duoną kaipo naminis mokytojas per apvalus 10 metus. Prancuzų metuose, 1812 m., jam prisiejo barono Korffo vaikus palydėti per Maskoliją į Kremenčugą; čion jis giliau susipažino su maskoliškąja kalba, taip kad vėliau įstengė išguldyti į latvišką kalbą Krylovo pasakaites ir Deržavino odą „Deews” į vokišką kalbą.

1814 m. Hugenbergeris ėmė kuningauti Arlavos ir Rojos draudžėje, kur žmonės buvo tamsūs ir prietarų pilni. Iš visų pusių Latviam nauja šviesa pradėjusi buvo aušti: juk 1818 m. baudžiavos tapė panaikintos. Rods patys Latviai nemokėjo dar apspręsti vertę tos atmainos. Su baime vienas kito klausė: „Ką dabar pradėsime, kur eisime, kad ponams daugiau nepriderėsime? Kas dabar apie mus rupinsis?” Kitur kilo net nesusipratimai, apskelbiant įstatymus apie lazų atkėlimą; tas atsitiko Arlavoje, kur žmonės sukilo prieš savo ponus ir antpuolė ant jų lobių, taip juog kareiviai turėjo buti partraukti dėl suvaldymo įnirtelių. Pačiam Hugenbergeriui sekėsi išmintingu užsilaikymu nuramdyti žmonių sušizusį protą. Reikėjo mat žmonėms apšvietimo. Todėl kokia 61 bendrų iš Vidžiamio bei Kuršo augštesnėsės luomos susitelkė į kuopą ir 1824 m. įsteigė „Latvių draugų bendrybę”. Rods įsteigtojai tiekėsi Latviam suvokietinti, tačiau radosi jų tarpe ir tokie, kaip klebonas Brokhusen, kurie velyjo triustiesi dėl labo „mielųjų Latvių” ir su latviška kalba vesti Latviam į apšvietimą ir gerovę. Tą patį mierį turėjo Lestėnės kuningas Watsons, įsteigdamas „Latviešu Avizes”, vyras, kurs

(Toliaus bus.)

Suteikiau daug žinių apie jį. Skaitytojas gali užklausti, kas jis per žmogus, vardan ko jis veikia?

Yra tai žmogus sziek tiek su mokslu apsitrynęs, žino apie lenkiską kalbą, todėl jis ir tinka miesto davatkoms, priegtam jis izmano boboms galvas susukti. Labai neapkenčia visoko lietuviszko ir moksliszko. Tuodviem daiktam izsnaikinti jis visus pardutu. Bet nemislykite, kad jisai pe: sztas lenkomanas-kunigas. Jis daro viską apsimislyjęs (nors jo darbai nelabai atsargiai atlikti ordo apie jo menką protą, kaip -tai jo paties laiszkas prie klebono, kuriame pats savę apkaltina). Nori įtikti maskoliams, ir todėl eina iz vieno, gauna nuo jų paszalpą, dovanas, sako jiems, jis teipogi noris tą krasztą sumaskolinti. Juokingai supranta jis kunigystę. Pažiuros jo grynai jezavytiszkos. Visokių įrankius gali vartoti, kad tik savo dasiekti.

Kaipo mokintojas jis vaikų nemyli, pats kankina, pats plaka. O jeigu neklauso, tai gąsdina yvairiomis bausmėmis. Szta! paimsiu iztrauką iz jo laiszko prie mergaitės-mokintinės motinos:

„Jeigu mano tas maldavimas neveiks...doyanok Tamista ir suprask, jeigu busiu prispirtas galutinai įrankių žiaurių, kokius asz be abejo nes turiu iz urėdiszko padėjimo. Nenoriu to, sakau, bet Dievas liepia ant paskutinės.“

Geras kunigas ir katalikas! Dievas liepia sznipinėti ir bausti vaikus! Kam-gi tokius bedievius vyskupas atsiuntė pas mus? Gal nori kad jisai pražudytu mūsų visus vaikus, sugadintų doriszka ir sumaskolintų?

VI.

Liekasi dar perkratyti vieną dalyką apie davatkas. Viską jis veikė pasiremdamas ant jų.

Todėl jos teip ir užstoja už jį. Pagal jas ir Rodzevicziaus laiszkas galutinai izsteisina jį. Todėl tik, žmonėms nuraminti, klebonas ir izleido tą laiszką po miestą. Mat ant kiek prisirizsimas prie jų stono ap-temdin protą, aiszkių daiktų nesupranta. Davatkų vadovu to visoj' kompanijoj' apat paties Rodzevicziaus yra jo pagalbininkas ponas Moras. Puikus vadovas! Kol jaunus buvo, rasztininkavo, kas kartą pratursdavo labiau ir dabar tapo ponas Moras. Bet ir dabar neužmirszta tar-nauti žmonelėms. Yra vertiku sude. Verezia iz lietuviszko ir lenkiszko ant rusiszko. Vieszpatie apsęugok, kaip jis verezia! Žodzius perkreipia beversdamas, pats kalbos nemoka. O koks gal buti sudas, jeigu sudzia nežino, ką daro kaltininkas ir liudininkai? Apjuokas tiktai. Gal buti tasai žmogus, kaipo tikras davatka, nieko blogo nemato tame, kad kitiems blogą daro:

Apart to jis yra pakampinis advokatas arba szunadvokatos. Koks vadovas Rodzeviczius, tokie ir jo apginėjai.

Ypatos, ant kurių siunta Rodzeviczius, yra persekiojamos davatkų. Czionai jos, maž kone kaip ir visuomet, eina iz vieno su žandarais. Pri-rengs visą ką žandarams, tiems tik reikia žmogų suimti ir prapuldyti.

L-ski, J-tj davatkos persekioja, kaip įmano, ką tik ne szunis ant jų karsto.

Rodzeviczius padalino visuomenę į dvi nelygi dali, mažesnę tik už jį, jeigu nepriskaityti prie jos ir policijos su žandarais. Parapijonis įerzinti jo lenkiską propaganda.

Palauksime nekiek, pažiuresime ar ilgai mūsų piemenys laikys pas mus vilką, pamatysime, kaip rupinas apie mus.

Muzikėlis.

Politiszkos žinios

Amerika. Pas San Isidro pilipiniečiai sugavo 3 savuosius, kurie vadovavo amerikonomams ir izduodavo savuosius, ir tarėsi juos kaipo judoszius tėvynės suszaudyti. Tame tarpe pasisekė vienam pabėgti prie amerikonų ir apie tai praneszti. Amerikonai nusiskubino į tą vietą, izliuosavo savo vadus ir sugavo du pilipiniecius, kuriuodu be jokio sudo ant atviro lauko pakorė ant paliepimo gen. Funston'o. Tokio žiauraus budo nesilaiko nei viena iz apszviestesnių vieszpatyszių ir be sudo, be isztyrimo, nei vieno nezudo, ypatingai iz prieszingosios pusės. Toks amerikonų pasielgimas rodo, kad jie neaugszcziaus stovi už nuožmiuosius žmones ir tuomi atvedė pilipiniecius ant to, kad tiejie sugavę amerikonus nuvarys pagiežą lygiu budu. Amerikoniszki genarolai reikalauja daugaus kareivių, nes negal izsilaikyti užimtų miestelių. Pilipiniečiai visur pastoja daug gyvesniais ir labiaus pradeda užpuldinėti ant amerikonų. Galiausiai amerikonai įžiurėjo, kad jų laivynė Pilipinuose yra visai nereikalinga, nes pakraszcziuose pilipiniečiai nesilaiko, o kas dedasi salos viduryje, tai laivynė nieko negal gelbėti. — 30 apicierų ir kareivių, amerikonų, yra patys nusizudę, o 430 yra beprotnamiuose. Priezasczia izšėjimo iz proto bus per karsztas klimatas, kurio amerikonai nepratę, ir priegtam girtuoklystė. — Mirusių nuo ligų, sužeistų ir užmusztų amerikonų skaitlius praėjusios sanvaitės siekia į 70. Viso kareivių Pilipinuose tuomi tarpu yra 64,000.

Pietinė Aprika. Kaip desztisi reikalai ant karės lauko, tuomi tarpu truksta žinių. Net Anglijos valdzia tokių negavo per 3 dienas, buk burai ar gy-

ventojai nukirtę telegrafų dratus. Paskiausios žinios pranesza apie muszį pas Wepener per 30 mylių į pietus nuo Bloemfontein, kur 18 anglų užmuszta bei 132 sužėisti tarę. Bet kas buvo per pasekmės to muszio, tai žinių nėra. Jeigu anglai butu burus pergaleję arba izstumę iz jų vietų, tai butų senei jau pasigyre. Pagal tai galima spręsti, kad anglams yra vėl nepasisekė. Mažesnių susimuszimų yra atsitikę keletas tarp abiejų szalių sargybų, bet tos neturi jokios svarbos. Miestas Mafeking vis dar burų bombarduojamas. Majoras Plumer muszyje 31 Kovo su burais sužeistas tapęs ir iz to miręs, bet angliszkos valdzios tas nepatvirtinta. Muszyje galą gavo 3 apicierai ir 7 kareiviai; 3 apicierai ir 27 kareiviai sužeisti tapę o 11 į burų rankas patekė. Anglijos laikraszcziai pradeda užsipulti ir ant lordo Roberto už nėmokėjimą vesti karės, kuriam burai atėmė 11 kanuolių, 600 užmuszė ir 900 kar. pateko burų rankas. Nataliuje gen. Bulleris susimuszė su burais, kurie vėl jau esti per 15 mylių nuo Ladysmith. Kanuolių szuviai buvo girdėti keletą dienų aplinkui, bet kokios pasekmės izėjo, truksta žinių. Anglai sprendzia, kad priesz Bullerio pajėgas 35,000, esą 18,000 burų Nataliuje. Gen. lordas Roberts žada burus visai pergaleti, kad tiktai turės ganėtinai arklių gabenimui transporto ir kanuolių. Iki sziol jis negalėjo nieko veikti dėl tujų stokos. Anglija tikisi iki galo Geguzio nugabenti Aprikon arklių į 20,000, kuriuos turi supirkusi sziaurinėje bei pietinėje Amerikoje ir Australijoje. Nors Anglija turi galybę kariaunos piet. Aprikoje, tacziaus gabena vis daugiau. Anglizki laikraszcziai rodyja valdziai nusiųsti iki 250,000 o tokios pajėgos burus tikrai pergaleszczios. Kiek burai tur ka-

reivių nėra tikrai žinoma. Anglai spėja jų esant į 35,000 Oranijai ir 18,000 Nataliuje. Tai gi viso burų butu į 55,000. Prie burų prisideda daugel liuosnorių iš Europos visų szalių bei paczių angliszkių valdybų Aprikoje. Pretorijai svetimųjų pulke esant 2000 kazokų uniformose. Anglams pastaczius penkis kart tiek, būrai gal liktis pergalėtis, bet gal ir antraip iszeiti. Anglija iki sziol yra netekusi 765 apicierių ir 12,600 kareivių; 10,000 esą ligonbucziuose, kas numazina anglų pajiegas ant 23,000. Užmuszta yra 309 apicierai ir 3944 kareiviai; burų rankose yra 168 apicierai ir 3722 kareiviai; jau netinkanti į karę yra 288 apicierai 4934 kareiviai.

Laikraszcziiai pranaszauja, kad caras užkviesęs Angliją taikytiesi su burais ir jeigu Anglija to nedarytu, tai tuojaus siųsęs kariauną užimti Kabulą ir Heratą Afganistane rytinių angliszkių Indijų raktus.

Prancuzija. Praėjusę su-
batą su iszkilme tapė atidaryta visasvietinė paroda, nors tu-
los budavonės neužbaigtos dar ir parodos daiktai dar ne vietoje. Szitoji paroda Prancuzijai atnesz milijadus frankų naudos, ypatingai Paryžiui. Dabartinėje parodoje bus mažne viso svieto pramonė matoma ir gyvenimas, o tarp to viso ir lietuvių.

Dalis darbu.

Frostburg, Md. 5000 kalnakasių sustraikavo reikalaudami pakėlimo algos nuo 55 ant 60 ct. už toną nuo 2240 svarų. Straikieriai nutarė neiti nei viens dirbti, kol kompanija nepakels reikalaujamų algos.

Shamokin, Pa. Mid-Valley kasyklos No. 1 tapo uždarytos ant nepaskirto laiko

ir 300 darbininkų neteko darbo.

Trenton, Pa. Wilsono vilnionių iszdarbių pabrūke sustraikavo 65 merginos reikalaudamos paszalinimo užveizdo, kuris vieną merginą norėjo pavaryti nuo darbo buk už negerą atlikimą darbo, ką peržiūrėjus pasirodė užveizdo melagystė.

Holyoke, Mass. Straikas Merrick'o siulų pabrūke pasibaigė, nes kompanija pakėlė 25 ct. algos pagal darbininkų reikalavimą. Dabar darbininkai gaus po \$2,25 ct. už dieną.

Terre Haute, Ind. Kalnakasiai unijonistai minksz tųjų anglių kasyklose pareikalavo nuo savo darbdavių, kad galėtu paraką pirktisi kur jie nori ir kad butu iszmokamos algos kas sanvaitė.

Atlanta, Ga. Czionai sustraikavo veik visų geležinkelių telegrafistai dėlko susivėlina iki ant 5 valandų trukiai, nes neturėdami žinių negal judytis isz vietos.

Knoxville, Tenn. Kasyklų Coal Creek sustraikavo 300 kalnakasių reikalaudami pripazninimo unijos.

Forty Fort, Pa. Czion sustraikavo 1000 kalnakasių kasyklų Harry E. ir Forty Fort reikalaudami didesnės algos už iszmsuzimą skylių isz vienu kasyklų į kitas, kad ne numestu teip daug anglių, buk dėl jų neczystumo ir kad nekrauti teip kupinų karų.

Seranton, Pa. 600 kalnakasių kasyklų Mt. Pleasant sustraikavo reikalaudami pakėlimo algų už visoki darbą, nes atmetus visokius kasztus, nelieka darbininkams daugiau kaip \$1,00 iki \$1,30 už dienos darbą nuo 10 valandų.

Chicago, Ill. Straikas namų statytojų tęsėsi tolyn. Nuo vienu dideliu namų statymo kontraktieriai atstatė 200 unijonistų ir tas atstatymas dar daugiau sujudino

straikierius. Kur neunijonistai dirba, ten yra augsztai aptverta lentų tvora ir dar keli policijantai juos sergsti. Neunijonistams einant prie darbo arba grįžtant, užpuola unijonistai ir gerai apdaužo. Unijos prezidentas atsiszaukė į kitų miestų unijas, kviesdamas straikierius suszelpti.

Pittsburg, Pa. 10,000 kalnakasių straikuoja dar, nes kasyklų savininkai nesiskubina iszpildyti darbininkų reikalavimus.

San Francisco, Cal. Risdon'o geležies liejinyezių kompanija apėmė 32 akru žemės ir 1700 pėdų pajurio dėl įtaisymo sausų dokų kur įrengs laivų budavojimo dirbtuves net už \$3,000,000. 3000 darbininkų turėšę tenai darbą.

Buffalo, N. Y. Szioje vasaroje czion taps pastatytas pabirkas liejimui plieno ir misingio, kur pora tukstanczių darbininkų gaus darbą.

Nekroliogija.

Henrikas Bukaitis [Bukavskis].

11 dieni Kovo sz. m. Stockholme (Žuvėdijoi) pasimirė garsus revoliucionierius ir apginėjas lenkų bei lietuvių tautos Henrikas Bukavskis arba Bukaitis, kaip jis pats savę lietuviszškai vadindavo. Gimęs jis 1838 m. dvarelyje Kaukliai, netoli nuo miestelio Puszalotai, Panevezio apskrczio. Platus apraszymas jo gyvenimo buvo daugelyje lenkiszkių laikraszczių ir jo didi nuopelnai, kaipo lenko, ten placziai garsinama. Bet kadangi jis buvo grynai lietuviszkos kilties, kadangi patsai savę laikė visada lietuviu ir kaipo toksai, pakilus tautiszkam lietuvių susipratimui, skubinosi prie jo, kad jį gelbėti, kad su juomi susigyventi, tai rods ir mes, lietuviai, ne

privalome apleisti. jo nepaminėję. Kaip nuo lenkų, teip ir nuo lietuvių jis pilnai užsipelnė vainiką ant savo kapszczio.

Bebudams da Maskvos universitėte jis prilaike susineszimą su lenkų ir lietuvių tėvynainiais, kurie mąstė tuomet apie atgysianczią Lenkiją su visomis jos provincijoms. Pasklido garsas apie maisztą... Bukaitis priėmė karsztą jame dalyvavimą ir kaipo adjutantas vyriausio vado maiszto, kariavo už laisvę tėvynės. Szzeistas nesykį jis tryvojo iki galui rankiodams tarp Lietuvos kaimiecių kareivius už liuosybę. Tarpe jų jis slėpėsi visą pusmetį ir savo Bukaitį žmonės didziai guodojo. Kuomet viltis iszsiliuosavimo jau visai buvo žuvusi, Bukaitis apleido savo tėvynę jieszkodams prieglaudos Szvedijoi, kuri nesykį rodė savo simpatiją nuvergtai Lenkijoi. Czion jis ir gi norėjo įstoti į kariūmenę, bet apturėtos žaizdos jį teip susilpnino, juog apie tai negalima buvo manyti. Szvedų karalius suteikė jam vietą prie Karaliszko muzėjaus. Kaipo tikras zinovas senovės ir visokių senovės liekanų jis papildė muzėjų ir padarė ten pilną tvarką, už ką užsipelnė nuo Szvedų tautos didzia paguodonę. Kaip augszta buvo szii guodonė, tai gali liudyti nors sekantis atsitikimas, apie kurį jis papasakojo mano vienam draugui. Keletas metų tam atgal aplankė Szvediją vienas rusų kunigaiksztis ir budamas Stockholme panorėjo pamatyti nekuriuos senovės palikimus, kurius turėjo pas save surinkęs Bukaitis. Paskirtas prie kunigaikszczo Szvedų adjutantas iszreiszkė apie tą norą Bukaicziui ir meldė jį aplankyti kunigaiksztį, bet szis atsakė, jeigu kunigaiksztis noris pamatyti tuos palikimus, tai gali pas jį patsai apsilankyti. Žinoma, kunigaiksztis supyko ir iszrej-

szkė savo neapykantą paciam karaliui. Užklaustas paties karaliaus: kodėl taip padarė, Bukaitis mokėjo išsisteisinti, sakydams, jeigu patsai karalius, norėdams matyti mano surinkimus, mane dažnai lankai, tai be abejo tą gali padaryti ir rusų kunigaikštis.

Bet įgyjęs tokią paguodoną tarp svetimtauczių Bukaitis nenusiramina savo gerove ir budams tarp svetimųjų niekadus neužmirsza apie savo krasztą. Szvedijoje nuo senovės laikų buvo daug patekę visokių lenkiszkių ir lietuviszkių liekanų, kurias jis stropiai rankiojo ir siuntė į įsteigtą Rappersvile, Szveicarijoj, lenkiszkią muzėjų. Daugumas iš pakliuvusių ten liekanų — tai vis dovana szio lietuvio. Drauge su tuomi jis visą laiką turėjo susineszimą su visais lenkų ar lietuvių iszeiviais, auklėdams ir pastiprindams tarpe jų szviesius idealus liuosos tėvynės. Kad jo įtekmė tarpe jų buvo gana didelė, tai liudyja nors tas, juog laike paskutinės Maskolijos karės anglai kreipėsi prie Bukaiczio su pinigais, klausdami, ar negalima sukelti Lenkijoi ir Lietuvoje naujo maiszto.

Asz sakau, juog savo veikime jis neužmirszo ir tikrų lietuvių. Įsteigtai Paryžiuje draugystei „Želmuo“ jis siuntinėjo savo aukas ir davinėjo net stipendijas nuo vardo Bukaiczio. Tai užrašyta draugystės knygoje. Prie Rappersvilio muzėjaus irgi tapo įsteigtos stipendijos, kame nuopelnas irgi vien tik Bukaiczio. Visur jis stengėsi suszelpti mokinancziąsi jaunuomenę, irtodėl nepadyvys nieks, jeigu ji sziaudien jį teip apgailistauja. Tai zenklina užrubežiniai lenkų laikraszcziai. Bukaitis liko pakastas ik laikui Stockholme, bet paskiau jo lavoną ketina parkelti į Rappersvilį, kame arti nuo muzėjaus liko aprinkta jam vieta.

Kas link szio muzėjaus, tai Bukaitis jau ir man minėjo, juog ten daugiausiai lietuviszki palikimai, juog tai viasius liecuvių triuso. Todėl jis manė iszskirti ten lietuviszkus senovės palikimus ir įsteigti ten drauge lietuviszkią skyrių. Kaip tvirtina p. Gierszynskis, jo sądraugas kovoje ir iszeivystėje, Bukaitis jau seniau buvo padaręs testamentą, kad visi dasilieciziantieje Lietuvos palikimai su laiku, kuomet lietuviai turės savo liuosą muzėjų, privalo buti į tą muzėjų, kurį jis tikėjosi įvyksent liuosame Vilniuje, perkelti iš szio lenkiszkojo.

Pagaliaus, Bukaitis skubinosi pažinti ir lietuvių tautiszkią judėjimą, kaip jis dar yra. Asz pats siuntinėjau jam laikraszczius ir knygas, iszleistus Prusuosę ir Amerikoj ir jis buvo jau pilnai palinkęs prie naujo darbavimosi. Perna jis paaukavo savo dalį (100 markių. Red. ant įsteigimo lietuviszkos parodos Paryžiuje. Dar priesz myrį maldavo prisiuntinėti jam visas pasirodanczius lietuviszkas knygeles ir tobulinosi lietuviszkoje kalboje, kurios per teip ilgą laiką visgi buvo neužmirszes. Bet liga nedavė jam pasirodyti, dirbant naujai pakraipoi. Senas kareivis už laisvą Lietuvą, kuris nesziojo su savimi ne viena maskoliszkią „kulką“, 11 dienoj Kovos pasimirė, perplyszus jo karsztai szirdžiai. Prie pakasynų buvo vietiniai jo draugai ir jo vienintelė dukte, kuri isztekėjus yra už vieno daktaro Viennoje (Austrijoi). Amžina garbė Tav, Lietuvos kareivi!

Beržinėlis.

Paryžius 22 Kovo.

„Vilkas poną nesza“...

Mūsų laikraszcziuose randame tankiai kalbama apie prietikius, koki seniaus vieszpatavo, o isz dalies ir dabar viesz-

patauja tarpe Lietuvių ir Lenkų. Gaila tik, kad iki sziol neatsirado pas mus tulas mokslinczius, kursai ant teip turtingos medegos, historijoje mūsų susineszimų su teip vadinamaisiais lenkais atrandamos, atsiremdamas, butu placziai apraszęs praeitį tautos mūsų nuo seniausio laiko ir iki sziai dienai, parodydamas mums aiszkiai, kokias skriaudas mums suteikė lenkeliai ir kaip, kokiū būdu jie prisidėjo prie sunaikinimo Lietuvių tautiszka. Man rodosi ne apsirykus galima butu jau ir dabar a priori iszsitartie, jog busentysis historikas, pripažins szeme dalyke, kad mūsų tauta praeitėje daugiause nukentėjo nuo tos butent tautos, kuri dar ir szendien mus, tarytum ant juoko, „bracia Litwini“ vadina. — Kaip ilustracija szitam darbui bei medega ateitės historikui lai bus laikomas ir sekantis faktas, nurodantis ant to, kaip labai Lietuviai tuos savo „brolius“ už jų „labdarystą“ mylėjo įpacziai gadynėje baudziavų, vidur, XIX szimtmezio.

Pavasaryje — jai neapsiryksu — 1861 m. numirė valdytojas Karalkreslio dvaro, Szabuneczius, kaip isz pravardės matoma, lietuviszkos paeigos žmogus, bet didelis „Lenkas“, o artymas giminaitis, ar tikras brolis Szabuneczius isz Antanavo. Tuomet, pradzioje to nelemtos atminties „lenkmezio“, kada ir Bartninkų bažnyczioje galima jau buvo po sumai, „Bože, coś Polskę“ giedant girdėtie, kada jau ir mūsų kraszto „szléktos“ — tarp kurių Szabunecziai ne menką žaidė rolę — buvo ne menkai suspitę, o savo patrijotizme moterys „žėlabnus“ rubus dėvėjo, „ojczyznos“ gailėdamosios, tame tai, sakau, sumiszimo laike teko tai-gi pamintėtamjam augszcziau „obyvateliui“ nusikapanotie. Susirinkus isz visos apygardos „po-

nams szléktoms“, iszkelta puikias szermenis, o kad parodytie „klopams“, jog ir mirus vis-gi busentis didis skirtumas tarp „pono“ ir „kamo“, nutar-ta tapo lavoną naktije net į Bartninkus lydėtie.

Isz gulinczių pakelije kaimų: Sausininkų, Szylbalių, Ozkabalių ir k. Susirinko nakties laike szalį vieszkelio minios svieto paziūrėtu, kaip gabens į kapus tokį vanagą, kokis buvo baudziavos laike tas „ponas“ buvęs. Mūsų burys, kureme ir man teko butie, szalikelije ant auksztokos kalvos stovėjo ir Szabuneczių drauge su žibancziais smalingais duliais (phakelais) pro mus pravežus, mūsų tarpe, neatsimenu jau kas, užtraukė sekanczią giesmę, kurę ir mes, kiek tik gerklės neszė, giedojome:

Ojczyzna nasza —

Vilkas poną nesza,
Neszė per aglyną,
Sudraskė jam klyną ...

Kitų strophų jau neatsimenu, nors jos kelios buvo. Kas butu buvęs autorius szitos giesmės — teip man ir neteko dasizintotie. Kiek pamenu, ji buvo ex p r o m t u lydėjimo valandoje atsiradus mūsų tunte, ir labai gerai charakterizavo, kaip ir su kokia paguoda žiūrėjo Lietuvis ant tuometinių savo „ponų“.

J. Birsztonas.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Westville, Ill. Pas mus lietuviai isztikrųjų augszcziau pakilo negu kitose vietose, kur rodosi jie turėtu daug augszcziau stovėti negu stovi. „Tėvynės Mylėtojų Draugystės“ kuopa pas mus bus bene didžiausia, nors nesenei dar susitvėrė, nes skaito į 60 draugų. Kaip girdima lietuvis kalbant, tai visi labai tam pritaria ir sako, jeigu mes patys dėl savęs nedirbsim, tai kiti dėl mus isztikrųjų nieko nedarys. Jug apie mūsų reika-

lus rupestis buvo paliktas kitiems iki 1880 metų ir ką mes iš to turėjome? Nieko! Bet kada pradėjo vienas, antras dėl savęs dirbti, šiandien dirba jau daugelis, tai ką ir turime, galime jau pasirinkti laikraštį ar knygą, ko pirmai nebuvo. Kada pasidarys mūsų tautiški darbininkai ir šelpėjai tautiškių reikalų ant dviejų ar trijų kartų, kiek šiandien yra, tada bus visai kiteip, tada nekėsime dvasiško bado. Linkėtina tik tai, kad tasai pasidauginimas kuomi greičiausiai įvyktu.

Balandžio 1 dieną susitvėrė socialdemokratiškos partijos klubas po vardu D. L. K. Algerdo, prie kurio iš karto prisirasė 45 sanariai. Klubo mieras yra dirbti politikoje ir įsitiecti knygyną, kad būtų galima praleisti atliekamą laiką su nauda, o ne vien karčiamose vėpsant. Taigi broliai darban dėl savo gerovės, visiems iš vien dirbant su laiku pasigerins ir mūsų butis. Social. demokr. partijos sekr.

Mateusz Dervinis.

Glen Lyon, Pa. Lietuviai ezion gyvenanti ir Wanamie mislija apie statymą savos bažnyčios. Vieną bažnyčią jie turi jau pastatę, bet lenkams tik tai ir lietuviškai nei žodelio neiszgirsta bažnyčioje. Kitą syk buvo kun. Zychovicz nekiek ir lietuviškai mokas, bet anam ir ezion išėjus, dabar lietuviai tikėjimiskuose dalykuose varu yra lenkinami, nes naujai atsiustasis kunigas lietuviškai nemoka ir lietuviai norėdami atlikti tikėjimiskas pareigas, nenorėdami turi griebtis už lenkiskos kalbos. Kunigas neapsiima nieku būdu mokintis lietuviškai. Kad ezion būtų kunigas lietuvis, tai kitos bažnyčios statymo nei mislies nebutu, jis atliktu vienoje bažnyčioje lietuvių ir lenkų reikalus. Lietuvišką bažnytaite pastatyti gal ir pa-

sisektu, bet baimė ima kaip užlaikys kunigą? Geriausiai iszeitu, kad prispirtu kun. iszsimokintie lietuviszkai, arba reikalauti nuo vyskupo tokio kun. kurs mokėtu ir lietuviszkai.

Victinis.

Wilkes-Barre, Pa. Paėjus laikraštį, ar nuėjus ant susirinkimo, susiejus su pažįstamu ant galų galo vis nuszekėsi apie reikalingumą mūsų žmonėms apsiszvietimo, apie jų nelaimes, kurios iszky-la vien isz tamsybės, nemokslumo. Kad apsiszvietimo mums reikia, kiekvienas pripazįsta isz apszvietos reikalaujanczių. Vienok apszvietą nėra teip lengva įgyti, kaip tu las mislyja. Prie apszvietos tai kaip karėje reikia pergale-ti tamsybę, o tą padaryti yra nelengva. Mūsų gi kova su tamsybe tesesi jau keliolika metų ir szviesa tik žingsnis po žingsnio užima didesnį plotą, bet tamsybės plotai yra vis dar neapmatomi ir nuolatai kyla tamsos debesiai, slenkan-ti uždengti nuo mūsų tą menką szviesos spindulėlį. Ne-kalbant jau apie lenkus, mas-kolius ir vokieczius, kurie vi-sokiu budu stabdo mūsų ap-siszvietimą ir kiekvienam bru-ka vis savąjį, negalima nepraleisti liuosai mūsų iszgamų, kurie turėdami žmonėse įtek-mę, vietoje raginti prie ap-siszvietimo, prie mokslo, tajį niekina, užgina organizuotis į organizacijas tai tautiszkas, tai darbininkiszkas. Sztai mu-sų kunigėlis Gruodžio 31 d. 1899 m. ko sakyklos nesudau-zė bebaugindamas tokius tė-vus, kurie savo vaikus leidžia į mokyklą ir priegtam paaisz-kino mokslo niekingumą pasi-remdamas net ant faktų. Gir-di esą astronomai ir kitokie mokslincziai, jie žino apie žemę, orą ir žvaigždes, bet apie dangų nieko. Jiems nerupi miszios (labiausiai jų užpirki-mas) nei maldos; jų galvos

užimtos visokiais iszradimais, bet kas isz to viso kad tuomi gramzdina tik tai savo duszias į pragarą. Moteris ir mergi-nas tai garbina teip, kad tos drovisi ir į bažnyčią jau be-nueiti. Jisai nesigėdi žmogų bažnyčioje asabiszkai užpul-tie. Jeigu toksai kunigas tu-rėtu galę kaip caras, tai sveiki dingę lietuviai. Vardan Die-vo įstatytos valdzios jis tuoi visus sumestu į kalėjimus arba iszszudytu kaipo nepaklusnius. Esant tokiai ypatai vadovu dalies žmonių, kur gal juos nuvesti? Kada tokioje vietoje lietuviai pakils apszvietoje ar-ba tautiszkai, jeiga kunigas perstato jiems mokslą kaipo pražutingą daiktą? Kada lie-tuviai susipras ir iszvarys isz savo tarpo tokius niekverczius?

J. S. Bublīs.

Scranton, Pa. Tikiuosi jo-giai kožna isz jus sesers, ku-rios skaitote laikraszczius, ma-tėte, su koku dideliu vargu sutvėrėm vietinę „Lietuvos Dukterų“ draugystę 10 Gruo-džio 1899 m. Draugystė tapo pastatyta ant gero pamato ir szaunei užaugo, nes iki 1 Ba-landžio prisirasė net 45 sana-rės. Visos buvome užganė-dintos ir tikėjomės, jogiai pas-mus nebus tų neprotingų per-siskyrimų, kaip tai buvo Pittstone. Vienok kaip sako-ma, vilkas nestaugęs neiszken-czia. Mūsų draugystės virszinin-kė negalėjo užkėsti matydama kaip jos tamsesnės sesers klau-sydamos protingų užmanymų kyla augszcziau nuomonėse. Ne žinau už kokią prekę pardavu-si savo pagirtus protavimas, po laikraszczius, pradėjo ar-dyti draugystę, kad atskyrusi fanatikes galėtu jas atgal vėl užvesti ant tamsos kelio. Ne-žinant komitetui suraszė nau-ją konstituciją ant szventų pa-matų, nors senąją nevale buvo mainyti iki metų, pasiskubino atspaustie, ir praėjusį susirin-kimą, 8 Balandžio, perstatė kai-

po nutartąją visos draugystės. Kiekvienas gali atminti, kas isz to iszejo? Prakilnesnės mo-tėrs ir merginos likosi su k a s a prie senos konstitucijos, o tamsuolės su virszininke įsi-jungė į paprastą tamsos jungą. Szitas begėdiszkas atsitikimas tegul bus persarga dėl visu-mus moterių, kurios renka vy-resnybę draugystėms, kad da-botu ir rinktu visiems gerai žinomas ir tvirtas tautietes. Tokios veidmainiszkos ypotos tik daugiaus blogo padaro. O jus sesers lietuvis! kurios esa-te jau apsipazinę sziek tiek su sanlygoms szios szalies, su-prantant didį laiką apszvietos, o neturinczios dar draugysczių, tverkite jas, laikykitės tvirtai vienybėi, nesiduokite isznau-dotojams tikėjimo daugiaus dėti ant savęs panczių nevalės. Parodykim kitoms tautoms jo-giai ir mes esame pakilę ant tiek prote, kad susiriszę tau-tiszkų rysziu, galime gyventi be kunigų globos. Pradeki-me skaitytie apart katekizmų, kuriuos kunigai mums bruka, ir svietiszkus rasztus, o atsiras mūsų galvose noras mislies, ta-da galėsime suprast kas yra tiesa, o kas melas! Užsidegs tada mūsų szirdyse ir meilė tautiszka, kuri iki sziol rodosi užszalusi yra, kurios neužgesis tarp mūsų esanczios sesers — judosziai. *K. Teleiszienė.*

Pittsburg, Pa. Balandžio 1 d. knygyne Vytauto Moks-liszkos Draugystės po No. 2224 Forbes str. buvo laikytos pra-kalbos per kun. V. R. Dilionį apie įstatymus gamtos. Po prakalbų minėtas kalbėtojas priminė apie reikalingumą „Tėvynes Mylėtojų Draugys-tės,“ iszaiszkindamas jos mie-rius ir naudingumą, kas tu-liems labai patiko. Po užbai-gimui kalbos ir paaiszkinimų viens kitą pakurstydami su-tvėrė T. M. D. kuopą ir prisi-raszė 16 sanarių, įmokėdami įstojimą ir nutarė ant ateinan-

czio susirinkimo užsimokėtie metinę mokesčių ir butie visame dalyvais T. M. Draugystėje. Teipogi aprinko iš savo tarpo ir virszininkus.

Vardan Kuopos

Komitetas.

Torrington, Conn. Patilpusioji į 13 num. „Vienybės Lietuvnikų“ iš Torringtono korespondencija mums parodė nemalonų vaizdelį. Ponas Peligrimas (raszėjās anos korespondencijos) labai nupeikė czionykszczius lietuvius už nesidarbavimą tautiszkuose reikaluose. Ponas P. turi teisybę, mus broliai czion gyvenantieji užsitarnauja ant tokios „garbės“ per jį išreiksztos. Bet kas link priezasties, nurodytos per raszėjā anos korespondencijos, mus nerangumo darbavemesi ant tautiszkos bei tėvyniszkos dirvos, tai jau yra ne girtuoklystės vaisius,—tame liudyja nekurius buitūs. Czion visai mažai randasi prisigerusių mus tautiečių; Torringtone lietuviai dar vidutiniskai ir medegiszškai pasilaiiko: prie neperdidelio skaitliaus czion apsigyvenusių lietuvių, 7 turi dar sziovias bei tokias savas guszteles; o didokas nuoszimtis ir į užczėdyjimo vietā turi po kelis bei keiolikā szimčių dolerių pasidėjusių; teipgi nemažai yra iš czion ir į Lietuvā pinigų išsiusta. Taigi girtuoklystė czion klestenti tarpe mažumos mus tautiečių, nebutu teip pajiegi užlaikyti mus brolių neveiklume ant tėvyniszkos dirvos, kaip kad ta žemiaus parodyta priezastis. Torringtone lietuviai, budami daugumas be jokio apsiszvietimo, ir be prisizūrėjimo, yra suvažiavę tiesiok iš Lietuvos. Neesant kam sužadinti dvasios, mūsų broliai torringtoniečiai teip ir pasiliko užpakalyje kitų daugiaus dirbanczių dėl tėvynės labo, kitose vietose apsigyvenusių savo tautiečių.

Broliai, lietuviai, gyvenanti

Torringtone! Ar ilgai dar tuosime užpakalyje kitų savo tautiečių? Nedailu mums, jog gauna progā kiti tautiečiai mus nupeikti. Kas-gi ir ne nupeiks pataikaujaczius? Kituose miestuose lietuviai jau gana stropiai darbuojasi: tveria tautiszkas draugystės; reikalauka aukas ant tėvyniszkių reikalų ir tt. — Dėl-kogi mes negalimė drauge su kitais mus broliais žengti į prieszakį? Bus kam ir tarpe mus keliā parodyti, tik rizskimės į kuopā.

15 Spalio 1899 mete czion susitvėrė po vardu „D. L. K. Algerdo“ tikrai tautiszka-lietuviszka draugystė, ant kurios broliams lietuviams torringtoniečiams reiktu atkreipti atyda. Toji draugystė neušigainedina broliszka paszalpa ligoje arba numirus draugui, bet dar turi sau už mierį gaivinti broliszka bei tėvyniszka meilę ir apsiszvietimą. Apart to, draugystė užsiima pagal draugo norā parupinti szios szalies ukė-isziskas popieras (Citizens papers). *Torringtonietis.*

Lorain, Ohio. Czionai gyvena apie 3 szejmynos ir 30 pavienių; merginų nėra. Vienas lietuvis turi kareziama. Lietuviai dirba geležies dirbtuvėse, kur gauna algos už darbā \$1,50 ct. už 10 valandų.

Chicago, Ill. Evangeliszkas kunigas M. Keturakaitis žada Balandžio 29 d. atvažiuoti į Chicagā dėl aprupinimo lietuvių evangelikų jų dvasiszkuose reikaluose. Vienok nežinoma ar tada bus dievmaldysta laikoma, nes lietuviai ev. dar nėra parupinę bažnyczios, kurioje galėtų dievmaldystę laikyti.

Reikale Kraziu auku.

Wanami's ir Glen Lyon, Pa. lietuviai, kaip matyti iš 14 num. „Vienybės“ szių me-

tų, nežino kur pasidėjo pinigai rinkti pas juos 1894 metuose, žemiaus pasirasziusio ir p. Petraiczio „Vienybės“ tuomet redaktoriaus. Kad tautiečiai tų miestelių atsimintu, turiu priminti sziją: Tuom laiku Amerikoje buvo renkami pinigai nuo lietuvių dėl pakelimo protesto už žudymā lietuvių Kraziuose, rudenyje 1893 metų. Dėl priėmimo pinigų dvi vietos: Plymouth, Pa. ir Shenandoah, Pa. Chicagos-gi lietuviai darė protestā patys nuo savęs. Plymouth'o judėjimą nesžė ant savo peczių visiems žinomas nabasznickas kun. A. Burba, Plymouth'o klebonas. Ponas J. Petraitis ir žemiaus pasiraszės nuo kun. Burbos pasiūsti atsilankėme Glen Lyon'e žiemā ir kiek ten pinigų susirinko ant suveigos neatmenu, bet kad tautiečiai tos vietos liudyja buvę \$14,25 (kun. Burba yra priėmęs \$14,42 ct. R.) nėra kā ginczyti. Asz žemiaus pasiraszės ir p. Petraitis paėmę tuos pinigus, neatmenu, tikrai tiek žinau, kad kun. Burbai sugrįžę namon iszdavėm visā skaitlių kaip pinigų, teip ir viso persistatymo Wanamiecių su Glen Lyoniečiais. Neabejoju, kad „Vienybėje“ 1094 m. apie tai turėjo buti aiszki korespondencija su pilna žinia iszeigos ir pasekmių mus dviejų kelionės pas Glen Lyon'o lietuvius. Kunigas Burba vėl iš savo kaip Glen Lyon'o teip lygiai iš kitar surinktus ir pas jį prisiūstus pinigus suvartojo teisingiausia pagal mierio aukautojų, kada pakėlę protestā garsų ant visos Luzernės Wilkes Barre, Pa. jei neklystu 19 Kovo 1894 m. Dalyvumą proteste ėmė trys lietuviszkos parapijos: Plymouth'o, Pittston'o ir Wilkes-Barre. Ant kiek asz galėjau žinoti, budamas lig laikui pas kun. Burbā kaipo pagelbininkas, tiek kasztų pasidarė ant protestų ir parodos, kad sudėtų pinigų pas

kun. Burbā neiszteko, ir kad kun. Burba dar diktokai nuo savęs dadėjo. Netiktai kun. Burba, bet gyvi vyrai kaip tai p. J. Pauksztys, p. Maslauckas, p. Žukauckas iš Plymouth'o ir apielinkės gerai žino tuos atsitikimus. Kas link žemiaus pasirasziusio, tas teipogi žinoma, kad jokių protesto pinigų nei laikė, nei protesto komitete neturėjo kokio nors užsiėmimo, kadangi diefia po dienas buvo ant kelio į Waterbury, Conn.

Pinigų sudėtų Shenandoah, Pa. ant kiek žinojau, pas kun. Burbā nesiuntė, o kur tie pinigai dingo ir kaip suvartoti, nieko nežinau.

Kun. J. Žebrius.

„Vienybės“ num. 9 1895 m. yra paduota atskaita kun. A. Burbos nuo kraziečių aukų. Viso labo tapė prisiūsta ant rankų kun. Burbos \$311,59. Iszmokėta viso \$100,40. Atliko \$211,19 ct. kuriuos raszo kun. Burba išszsiuncziau „Susiv.“ kasieriui tuomet p. Tepliusziui iš Pittston, Pa. Taigi tiejie pinigai turi buti Susivienyjimo kasoje.

„Vienybės“ num. 1, 1894m. yra parasyta, kad Shenandoah, Pa. susitvėrė Kraziečių Kankintinių komitetas ir aprinktas Kaz. Radzeviczius (izdinikas). — Pinigų sumesta tą dieną \$8,65 ct. Tame pat laike Mahanoy City ant prakalbų tapo sumesta \$20,65 ct., kuriuos pavesta globon kun. Abramacziu. Szitųjų pinigų kun. Burbos atskaitoje nėra.

„Vienybės“ num. 1. 1895m. yra paduotas atsiszaukimas kraziečių kankintinių komiteto: kun. J. Žilinsko, kun. M. Szedvydzio ir Dr. J. Stupnicko, kad pagal užtvirtinimą Susiv. seimo 1894 metų, aukos ant kraziečių butų siunczia-

mos ant vardo kun. Žilinsko, Mt. Carmel, Pa. arba kun. M. Szedvydzio, Wilkes Barre, Pa. Ar kas jiems siuntė, nėra žinių.

1897 metuose ant Susiv. seimo Philadelphijai buvo pakeltas klausimas, kur yra surinkti ant Kražių brosiuros pinigai, kurie dar neįplaukė į Susiv. kasą? Pasiteiriauti apie tą klausimą palikta centraliz. kam komitetui. Ar ką išsiteiravo centr. Susiv. komitetas, neteko girdėti.

Iš Susiv. kasos tapė užmokėta p. Olszevskiui už spaudą knygelės „Kražių Škerdyne“ \$111,25. Tai liko Susiv. kasoje dar \$99,94 ct. Tokiu būdu kražiečių aukų butu dar iš viso \$129,24 ct. Bet kur jos? *Redakcija.*

Didinkim spekas meilei tėvynės.

„Kad kiti žmonės darbe krut,
Ir kitos tautos ein pirmyn,
Ant jų dabokim ir neatstokim,
Ir mes su joms paspėsim!“

Negalima sakyti kad lietuviai, susidėję su ponais lenkais XVI šimtmetyje, būtų amžinai užmirusę savo laisvę ir atskirumą nuo kitų tautų. Visgi geidulys pro kitus pralysti ir pasirodyti, jog dar gyvi o ne numirę, kaip jau daugumas skelbia, ir szitas geismas mūsų dienose vis labiau plečiasi negu kitados. Mūsų gadynėje tiktai nuo S. Daukanto prasidėjo reikalavimas apszvietos žmonių, atgaivinimo lietuviskos raszliavos; dieną po dienos pasirodo naujo turinio lietuviszkoj' raszliavoj' knygutės apie reikalingumą mokslo, apie reikalus ir laisvę tėvynės, ir vis skleidžia meilę kalbos, tėvynės ir patys savęs, nes to viso geidžia musu dvasė. Lietuviams pradėjus įgyti savo kalboj' rasztus, pradėjo jie atidarytie akis ir dairytisi apie

save, pamatė žustą, bet jie įvairiai žiuri į tą žutį.

Dauguma kaltesnių lietuvių sakosi esą tėvynainiais, jie nori tėvynei parengti gražią ateitę, bet veik kiekvienas savotiskai supranta tėvyniszkumą. Mesgi turime pirmiausiai susiprasti, koks tėvyniszkumas yra naudingiausias ir geriausiai atsako reikalams mūsų tautos. Kad dirbti dėl labo visuomenės bei tautos, pavieniu visgi mažai ką galima nuveikti; didesnių ir svarbesnių reikalų suvis negalima yra pavieniu atlikti ir dėlto reikia neatbutinai risztis į draugystes kad suvienyti pajiegas. Susiorganizavę tik, mes galėsim nuveikti kad ir didžiausius darbus ant mūsų tautiszkos dirvos, teip, kaip kad fiziszkai daugumas darbininkų lengvai atlieka sunkius darbus. Pradžia tokios organizacijos yra jau padaryta ir labai praktiszkai, o taja yra „Tėvynės Mylėtojų Draugystė“ kurios svarbiausiu mieriu yra išleidiuoti moksliszko turinio knygas ir jas dalintie Lietuvoje betureziamis dovanai, mokant sanariams tik po 60 centų metinės. Daleiskime, prisidės prie T. M. D. 10,000 sanarių, mokant ant metų po 60 ct. tai pasidarys suma nuo \$6000; su tokia suma mes jau galėtu me išleisti keliolika svarbių knygų ir apversti dalį pinigų ant kitų tautos reikalų, kurie sziantdien turi liktis nenuveikti dėlėi stokos pinigiszkos. Tada Tėvynės Myl. Dr-tė ne tik užsiimtu knygų išleidimu, bet szelptu beturezcius studentus, užlaikytu agitatorius szviesą platinanczius ir tt. Jau ir sziantdien galima pasidžiaugti išz T. M. Dr. augumo sanariuose kaip ir medegiszkai, ir rodos netoli tas laikas, kad T. M. Dž. skaitys tukstancziais savo sanarius, o tada išz tiesų atnesz ne mažą naudą mūsų tėvynei, ir mes kaip tikri tėvynę mylinti sunus su pasidi

dziavimu vadinsimės Tėvy-
nės Mylėtojai s. Dabar kur tik randasi apszvietesni lietuviai, išz geros valios sutveria kuopas, ir per tai paskutiniame laike T. M. Dr. žymiai auga, nes kas mėnesis pasidaugina su kelioms deszimtis naujų sanarių. T. M. Dr. dar sparčiau augtu, jeigu nebutų gaiszintojų. Mes matome tankius pasiskundimus per laikraszczius mūsų draugų, kad jiems darbą trukdo mūsų kunigai, išzvadindami tokius agitatorius „bedieviais“, „szliup tarniais“ ir kitais dar vardais. Apart to dar visokiomis progomis stengiasi užkenkti platinimusi T. M. D. Klausimas czion kyla, dėlko mūsų kunigai teip persekioja T. M. Draugystę? Kuom-gi jiems ji užkenkė? Niekur negirdėjome, kad kunigai butu raginę bent kur žmones prisidėti prie T. M. D. arba butu sutvėrę kur kuopą? Geistina atviro atsakymo. Drąsiai pasakau tokiems dvasiszkiems vadovams, kad išz piktos valios tą darote, esate išzgamoms, negeidziate gerovės savo tėvynei ir broliams, ir nepamisyjate, kad išz tų paczių puslėtų delnų esate užlaikomi, bet dėl jų gerovės niekuomi nenorite atsimokėti. Mą gi rodosi, kad turint visą užlaikymą, vertėtu visą laiką paszvesti ant gerovės savo užlaikytojų, juos apszviesti, pamokinti ir organizuoti. Anot kun. Žilinsko laikytos prakalbos per XIV seimą, „jaigu ne butų czion lietuvių ir liet. parapijų, kagi asz veikezia?! Svetimtaucziai nereikalaus manęs“. Taigi tuli mūsų kunigai nesupranta rodos kas juos maitina ir kad tik per tuos „bedievius“ tapo įkurtos lietuviszkos parapijos kur pats kunigas turi sziltą vietą. Kas ne už tėvynę ir gerovę jos kariauja, toks jau dirba prieszai.

Mes-gi mieli tautiecziai nepaisykim ant tokių trukdytojų

bet savo darbą varykim tolyn; nes viskas, kas gero stojosi dėl mus abelnos naudos, ne lengvai tapo įkunytas, viskame radosi daugybės persekiotojų ir gaiszintojų, bet vis iki laikui. O ateis laikas, kad patys prieszai bus priversti stoti į mus eiles. Išz pereito gyvenimo T. M. Dr., kaip mes patys matome, yra toks paveikslas: Išz kasę girinę obelaitę, parneszam į savo sodą tarpan kitų vaisingų medzių, pasodinam ir įzeipijame nuo skanaus medzio ugelį, kuri paskiaus atnesza skanius obuolius, nors pirmiaus buvo girine ir neszė ne skanius vaisius, bet darzininko ranka tą obelaitę perkeitė. Teip ir mes negemam nė vienas su mokslu, su visu išzsitobulinimu, bet tik paaugus pradėdam mokintis, ypatingai pagal tėvų įzeipijimą. Toliaus nors nepasiekiam visi augsztesnių mokslų, vienok anų mokinčių skaitydami rasztus dasiprotim patys ir gauname pažinti kas yra mūsų pareiga, kas esame mes patys, kaip turime ant svieto gyventi; tik reikia ant to noro. Kiekvienas žmogus atsımindamas savo gyvenimo bėgi, atsiziurėdamas atgal, mato aiszkiai, kuomi yra buvęs ir kuomi tapęs.

Mūsų tad ypatingiauses ir didžiauses rupestis turi buti, pažinti Lietuvos nusidavimus senovės gadynėje ir reikalus mūsų garbingų sentėvių, kurių darbus ir pasiszventimą dėl tėvynės užmirusę esame, nezinome patys savo kurių tėvų darbų. Kožnas geras sunus guodoja savo tėvus, tai ir mes lietuviai szios gadynės turime pažinti gyvenimą, budą, darbą ir tykibą, pažinę geriaus juos, pažinsime patys ir save. Mūsų jauni lietuviai grįždami išz mokyklų vidutinių ir augsztu jų, sugrižta su tikra savo tautos ir kalbos meile, norint visą mokslą svetimoje kalboje ir svetimoje dvasėje yra gavę. Pagirtinas yra jų išzsilai-
ky-

mas ir neužsalimas meilėje tėvynės. Pirmiausias vos į svetimą mokyklą įstoję, jau ant amžių savo tautos ir kalbos išsižadėdavo, nebenorėjo nei kalbėti savo prigimtoje kalboje su giminėms arba net tėvais, nemokanciziais kitos kalbos. Tik ant nelaimės mes amerikiečiai tame laipsnyje vis žemyn puolame su savo priauganciziais gentkarte, nesistengiam išauklėti jos teip, kad užaugę būtų karsztais pasiekę tautos. Tas pats iš priežasties nemokslumo tėvų, nesupratimo savo pareigų, savo garbės. Dėlto lietuviai ir lietuvaitės auginkime savo vaikus teip, kad iš jų būtų geri lietuviai ir mums suteiktu garbę, nes antraip nuo savo vaikų apturėsime tik panieką. Laikykime už garbę savo kalbą, o ne svetimas.

M. J. Damijonaitis.

Isz Pilipinu.

Pas mus naujienos vis tos paczios. Karė be pabaigos. Antrą dieną Sausio kaip apleidome Calambą, tai valkiojomės po pietinę salos dalį iki 16 Vasario ir atėję į miestelį Mahaihai apsistojome ant keleto dienų dėl pasilsio ir dagaavimo drapanų, kurios galutinai nudrisko valkiojantės po kalnus, akmenis ir bruzgynus; likom basi ir nuogi kaip tilvikai. Musų vyresniejie užsimanė išvalyti pietinę salos dalį ir paėmęs gen Shwan 6000 kareivių ištraukė sugaudytie ar išnaikintie pilipiniecius. Rods toks užmanymas buvo, bet pilipiniečių nė pagavom, nė išnaikinom, apart kelių pulkelių išvaikymo. Nuo 2 d. Sausio iki 16 Vasario teko matyt viso ko; baimės gana o kartais ir juokų. Vieną kartą visi juokai dingo, kaip per 4 dienas buvome nieko nevalgę; isz niekur negalėjo musų pasiekti prigabentojai maisto, o gyventojų niekur nebuvo. Vi-

si silpniejie apsirgo, sutino jų kojos, ir jų gabenimas atgal buvo sunkiausia darbu neturint vežimų nei arklių. Musztynių su pilipiniečiais turėjome daugelį, bet didžiause buvo kalnuose tarp San Pable ir Santa Kruz. Kiek amerikony tapo užmuszta isz tikrųjų asz negalėjau patirti, bet pats macziau 38 užmusztus ir apie 100 sužeistų. Miesteliuose, kokius teko pereitie, nieko akyvesnio neteko pamatyti, kaip tik daugybę bažnyčių, kurios, man rodos, per didelės, per puikios ir per daug jų. Szalis iszpusztyta, gyventojai nuskurdę, o bažnyčios žėri nuo zalatų, o tai tujų nuskurdusių kraujo ir prakaito. Asz visai negaliu suprastie, kokią naudą suteikia szaliai tos bažnyčios? Mą rodosi kad kunigai su valdzia tuos skurdzius jau teip nuengė, kad tiejie kantrybės netekę pakėlė maisztus, kad viską nutrenktie nuo savo sprando. Bet nutrenkus ispanus, jiems užsikorė amerikoniai, ir kaip vargo žmonelės teip ir vargsta. Isz tų bažnyčių bent tokia nauda, kad dabar amerikoniai bile kur nuėję turi pastogę. Mieste Lipa, kuriame sandaros laike esti į 10,000 gyventojų, didžiausiojo miesto bažnyčioje radome 300 ispanų, kuriuos pilipiniečiai nesuspėjo iszsi-varytie. Mieste Santa Kruz gyventojai mus, rodosi, meiliai priėmė, nes jau antru kart užėmėm tajį miestą; moters baltus padurkus nusiplėszę mojavo kaipo velukais, bet kur jų vyrai, tai nesako. Santa Kruz stovi ant kranto Laguna ežero kur gali atplaukti laivai isz Manilos su maistu ir szuviais, isz kur paskui vežimais ir ant arklių gabenama tolyn. Pilipiniečiai iszsimanė dabar gaudyti amerikony transportus ir jiems keliolika kartų nusisėkė. Užmuszė, sužeidė arba sugavo kareivius su visu transportu. Dabar visados su transportais eina druta

sargyba, bet negalima žinotie kiek kur yra pasislėpusių pilipiniečių. Musų toje kėlionėje du pakliuvo į pilipiniečių rankas, vienas buvo mano geras draugas, James Parsons, isz Nanticoke, Pa., kuriuos vienok paleido po 10 dienų. Musų 37 pėstininkų pulko kompanija M. 26 Vasario iszėjo į kalnus tyrinėti vietų tarp S. Kruz ir Magdalena. Tai kaip pilipiniečiai užkurė pirtį, tai toji kompanija netekusi 23 kareivių greicziausiai sugrižo atgal. Pilipiniečiai užmuszė 2 apicieru, 5 kareivius ir 16 sužeidė. Kiek pilipiniečių užmuszė, ne žinė. Vasario 19 miestelyje Mahaihai 11 val. nakezia užpuolė musų sargybą; pilipiniečiai per langus pradėjo szaudytie ir vieną pataikius dviem kulkom, užmuszė. Baimės buvo neapsakomai. Pilipiniečiai naktimis užpuola ant miestelių, kad neduoti amerikonomams nei iszsimegoti. Iszgirdus szuvį reik keltie ir bėgtie pagalbon, kur greitai gali ir pats galą gautie. 20 Vasario 8 val. ryte iszėjom 20 kareivių sargyba su transportu isz Magdalena į Mahaihai, ir nuėję tik pusantros mylios tapom užpulti. Jei nebutu pagalba paskui atbėgus, tai būtų buvę ir labai karszta. Pilipiniečiai paszovė tiktai apicierą į kairę ranką. Amerikonai nespėja taisyti telegrafus, ką dieną sutaiso, tai nakezia pilipiniečiai sugadina. Kas gal iszsergėti visas linijas, gal tik pastaczius po kokia 10 kareivių prie kiekvieno stulpo. Kada czion pasibaigs karė, tai negalima nieko pasakytie; pilipiniečiai, matyt, nori amerikonomams teip isigrįsti, kad tie patys pames juos ir iszsikraustys.

„Vienybė“ mą turbūt kas pavogė, nes negavau nuo 11 Spalnio iki naujų metų. Dabar gavau 1 num. 1 d. Kovo.

J. Jakas.

Inkirus berniukas

(Isz angliszko).

* * *

— Tėte, ar Jonas tebedirba musų plytinczioj?..

— Kaip gi, tebedirba: jis labai doras darbininkas...

— Kiek jam tėtė moki?..

— Po dolerį ant dienos...

— O po kiek tėtė moki kitiems darbininkams?..

— Po tiek, po kiek ir Jonui: po dolerį ant dienos...

— Gerai... girdėjau, kaip tėtė man sakei, kad Jonas dirba už tris; ar teip?..

— Teip yra... tai sukruš darbininkas...

— Tai dėlko gi jis dirba už tokį pat užmokestį, kaip ir tie, kurie nepadaro tiek, kiek jis... Ir kodėl jis, tėtė nemeta darbo?..

— Jis pasamdytas ant metų, jo rakas baigiasi beje tada, kada darbininkams užstoja netikę laikai ir kada jis kito darbo neatras... Kitą atvertus, jis turi daug vaikų, o jo žmona labai serga, žodziu sakant, jis į pavojų įpultų, jeigu pamestų pas mane darbą.

— Aa, tai tėtė apstatei jį zabangomis, ar ne tiesa?..

— Na, kad reikaluose žmonės naudojami paprastai isz visokių progų, kokios tik atsitinka...

— Teip, dabar jau žinau... Baltrus galvojo, naudojėsis isz geros progos, kada paėmė, kada nutvėrė nekuriuos daiktus, užsiziopsojus pirkliui...

— Ką tu szneki?..

— Teip sau, nieko!.. Beje, mažciau apie tai, ar buvo koks skirtumas tarp tėtės ir Baltriaus. Jis pasiėmė krautu-vėje daugiau, negu buvo užmokejęs, o tėtė imi isz Jono daugiau darbo, negu už tai jam moki... Ar isztraukimas daugiau darbo, negu už tai užmoketa, yra vagystatėtė?..

— Oi ne, kvailuti!.. Tai, ką asz turiu isz Jono yra tik nauda ir asz elgiuosi suvis lė-

galiszkai.

— Kas tai yra lėgaliszkai?

— Lėgaliszkai tai yra pagal tiesą, išz daleidimo tiesos...

Vislab, ką tiesa daleidžia, yra lėgaliszka...

— A, suprantu... Privers-ti žmogų dirbti, neužmokėjus jam už tai, vadinasi nauda, ka-dan-gi tai yra lėgaliszka... Ar teip, tėtė?..

— Nesuk man galvos... tu užkamuosi mane...

— Pasakyk man, tėtė, kas tai yra tiesa?... Kokiū budu ji susitveria ir išz kur ji atsi-randa?..

— Balsuojanti ją įsteigia... Matai sziteip yra: tie, kurie turi tiesą balsuoti, renka sąna-rius į parlamentą,* o paskui parlamentas nutaria, kas turi buti tiesa...

— Ar tėtė turi tiesą bal-suoti?..

— O kaip-gi, asz balsuoju už keturis kandidatus...

— Ir Jonas turi tiesą bal-suoti?..

— Teip, bet jis tegali už vieną kandidatą balsuoti...

— Ar jis balsuoja už tuos paczius kandidatus, už kuriuos ir tėtė...?

— Žinoma... Jeigu asz da-žinocziau jį balsuojant už kitą, asz tuoj pavarycziau jį...

— Suprantu, nuo žmonių, kurie sunkiai dirba, kaip va-Jonas, nedaug tepriguli išz-leidimas tiesų, ar-gi ne teip tėtė?..

— Teip, jie turi savo balsus, bet mes juos skaitome... Paprastai mes teip darom, kad jie negalėtų mums užkenkti... Per paskutinius rinkimus kan-didatų mūsų partijos buvo Plytys, o kita partija pastatė Mikelį... Žodžiu sakant, mes geriausiai buvom persitikrinę,

*) Didelis skirtumas yra išzleidi-me įstatymų Maskolijoje ir Anglijo-je. Maskolijū caras vienas išzleidžia tiesas ir vsokius paliopimus su pa-gelba didžiunų-biurokratų, o Angli-joje karalius negali išzduoti nei vie-no įstatymo be žinios parlamento, kuris susideda išz pasiuntinių, išz-rinktų paczių žmonių.

kad kurioji nors išz tų partijų pergales, ar szeip ar teip bus apskelbtos tiesos, kokios mums reikalingos.

— Man rodosi, jeigu nuo Jono ir jo partijos prigulėtų išzleidimas tiesų, tai žmonės butų nutarę teip lygiai per lė-galiszką vagystę, kaip dabar-tės szitiė tiesdaviai nutarė ją per nelėgaliszką... Ar tai ge-rai butų, tėtė, jei tave įkisztu kalėjiman, tuo tarpu kad mama mirtų, o vaikai pasiliktu be priežiuros, atiduoti visokiems pagundinimams ir jei tėtė teip pat negalėtumei pasiteisinti tuom, kad vogei Jono triušą tik dėlto, kad žmona sirgo, o vaikai buvo alkani, ką, tėtė?..

— Gana, gana... neplepėk man ezia tokių niekų...

* * *
— Tėtė, klebonas sakė, kad Jonas ir jo žmona esą geri krikščionys... ar teip tėtė?..

— Žinoma...

— Teip-gi pasakė, nors jie esą vargszai, nors savo triboj neturi nė kokių kaurų, nė pa-paveikslų, nė grazių kedzių ir nors vargiai turi tiek, kad szeip teip pramisti, ant to viso nepaisą ir esą dėkingi Dievui... Ar tiki tam, tėtė?..

— Kaip netikėjęs... Žino-ma, jie užganėdinti...

— O-gi tėtė teip pat Dievui dėkingas?..

— Žinoma...

— Teip, tėtė turi buti dė-kingas... Jeigu Jonas dėkin-gas, nors tik po vieną dolerį tegauna ant dienos, tuotarpu kad jis dirba už tris, tai tėtė turi buti dėkingas už du žmo-nes, nės nė už vieną nedirbi...

— Klausyk, eik tu dabar pasiskuisti (pasibovyti)... Te-deszimts centų, bėgk daržan zooliogijos; ten yra tokios gra-žios beždžionės...

— Ne, tėtė, asz neesiu žiu-rėti tų beždžionių... velyk pasikalėsiu su tėtė... Klebo-nas sakė, kad velnes prigundės Baltrų, kad jis pasivogtu ta-voro krautuvėje... Ar teipos-

gi velnes prigundė ir tėtė padaryti tokią sankalbą su Jonu?..

— Et, nesuk man galvos...

Tokius niekus plepi...

— Ar Jonas eis dangun?..

— Žinoma.. jis geras krikšč-ionis...

— Ar ir tėtė ten eisi?..

— Turiu viltį...

— Ką tėtė sakysi, jeigu Jo-nas užsimis apie tuos du dole-riu, kuriuos tėtė jam kaltas už kiekvienos dienos darbą ir jei ims ten tauzyti ir apie tai, kad tėtė teip pat pasielgiai ir su daugeliu kitų darbininkų?..

— Susimildamas, perstok ant galo... man galva jau pradėjo sopėti...

— Daleiskim, kad danguje paklaus tėtės ir apie apsudytą Baltrų ir apie jo dukteris...

— Nustok, asz tau sakau!..

— Tėtė, ar danguje yra zo-dynai?..

— Koks klausimas!.. Ką veiks ten su žodynas?..

— Beje, asz galvojau, kad tėtėi butų gerai, jeigu danguje turėtų žodynus, nes prisiejusten nežino, koks skirtumas tarp lė-galiszkos vagystos ir ne lėga-liszkos...

— Gana, snargliu, nė zo-džio daugiau, nės tuoj tave par-varysiu namon...

III.

— Tėtė, kas ten?..

— Tai plytincyčia, mano vaike...

— Keno plytincyčia?..

— Mano...

— Ar ir tos didelės kruvos plytų tėtės?..

— Teip...

— O gi tie surukę darbinin-kai teip-gi tėtės?..

— Ne... Musų szalyje ne-bėra jau vergystės; jie liuosi žmonės...

— O kas juos spiria, tėtė, teip sunkiai dirbti?..

— Jie dirba, kad užsipelny-ti ant pragyvenimo...

— Kodėl jie dirba, kad už-sipelnytiti ant pragyvenimo?..

— Nes jie neturtingi, dėlto ir turi dirbti...

— O kodėl jie toki neturtė-

liai, nors ir sunkiai dirba?..

— Nežinau vaikeli...

— Ar kartais kas nevagia nuo jų pelno?..

— Ne, mano vaike... Bet kodėl tu tokius keistus klausi-mus užduodi?..

— Nes asz maniau, kad jiems molio prikrito akysna, kad jie teip akli, juog nemato, kodėl jie biedni... Ar tos plytos, kurias jie dirba, nepri-guli jiems?..

— Ne, jos priguli man...

— Išz ko dirbasi plytos?..

— Išz molio

— Kaip, išz to purvyno mo-lio, kuris ten guli?..

— Teip, išz to...

— O kam priguli tas pur-vynas molis?..

— Mau priguli, mano, vai-keli...

— Ar tėtė padarei tą molį?..

— Ne, mano vaike, Dievas jį sutvėrė...

— Ar jis jį sutvėrė tik dėl tėtės?..

— Ne, asz jį pirkau...

— Išz ko, išz Dievo?..

— Ne, pirkau teip, kaip perkami ir kiti daiktai...

— Ar tas žmogus, išz kurio tėtė įgijai molį, pirkto jį išz Dievo?..

— Nežinau, klausk manęs apie kokį nors kitą, lengvesnį daiktą...

— Ar szeip ar teip tai ge-ras daiktas, kad tėtė turi tą že-mę, ar-gi ne teip, tėtė?..

— Kodėl, mano vaike?..

— Nes tėtėi reiktų teip sun-kiiai dirbti ant pragyvenimo, kaip ir tiems nelaimingiems žmonėms... Ar man reiks sunkiai dirbti ant pragyveni-mo, kada asz užaugsiu?..

— Ne, mano vaike; asz tau paliksiu szitą žemę, kada mir-siu...

— O žmogui mirus jo kunas nepavirsta į molį?..

— Teip, žmonių liekanos pavirsta į molį...

— O kada tėtė numirsi?..

— Nežinau... O kam tu klausi tai?..

— Tai nieko... beje, asz maniau, kad išz tėtės kuno bus kieta, stora plyta.

(Galas.)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARĀSĒ
JONAS SLIUPAS, M. D.

(Tāsa)

Latvians izguldē Danelaičio „Mētā” ir kurs nenuilso dirbti dēl aptemusių Latviu, atsimindamas, kad tie baudžiauninkai seniaus, drauge su Lietuviais ir Sen-prusiais, yra buvē valna tauta ir kariavę yra kiltas kares. Hugenbergeris savo parapijoje kreipēsi prie motynų, kad tos mokintu savo vaikus, ir 3-ryk kas savaite apkeliāudavo kiemus perklausinēdamas besimokināučius; vasaros mete šventdienų rytmečiais, surinkęš i kruvā vaikus ir merginas, rengē ant rudeninių konfirmāciju; jo bažnyčios tarnas mokino jaunuomenę giedojimū. 1837 m. jis i taisē Lub-Ezerēje pirmā mokslainę ir i Zihravos partraukē mokytoją. Negana to. Hugenbergeris velyjo Latvians tarnauti savo gabumu, ir jis ēmē rašinēti raštus. Išējo 1826 m. pirma knygelē „Derigs laikā—kaveklis”, ir 1827 m. antroji to paties vardo, kur randame i šguldymus i š Schillerio (pulksteņa dzeesma, dukurs, gajums un dzelzs cepli), Goethēs (zvejneeks), Buergerio, Hebelio (Auseklis, auzu putels). „Abiejuose atvējuose gangreit svetimā sēklā esmi sējēs musū ziamēje, pasitikēdamas, kad ji uzderēs ir privis. — Garsingi sētojai jā pirmusyk Vokietijoje yra pasējē”, sako pats autorius. „Latviešu Avizēs” su meile ir džiaugsmu pasveikino Hugenbergerio darbā, ir tokiu budu sudrutino saitus bendrystēs, taip juog Hugenbergeris pasiliko sādārbīninku iki savo amžiaus galui.

K. Hugenbergeris.

Taip-gi i „Magasin der lettisch-literaerischen Gesellschaft”, Hugenbergeris patiekē keletā moksliskū raštū (1829 m.), k. v „Erfahrungen fuer die lettische Verskunst”, „Ueber die regelmæssige Aussprache der lettischen Vocale”, apie Latviu synonymus ir t.t. Cion pat 1853 m. randasi latviškas perguldymas lotyniškos dainos „Gaudeamus igitur”, ir 1855 bei 1860 m. keletas kitū i šguldytū dainū. Apart to, Hugenbergeris yra daug dainū ir

giesmiū vokiškai parašēs, tarp tū randasi minētāsai i š Derzavino i šguldymas: „augštoji giesmē Dievui ant garbēs”.

1833 m. Hugenbergeris tapē i keltas i Piltenēs klebono vietininkus ir tamē urēde budamas jis pašventino Rindos naują bažnyčią bei i vesdino naują kuningā i Sakaslejos draudzē. Jo duktē buvo i štekėjusi uz Steffenhageno Jelgavoje, ir su taje jis vienval susirašinējo ir jāi savo širdies rupesčius ir gēlas i šliejo gromatose. Tulas sāvō vokiškas dainas jis perguldē latviškai ir liepdavo savo vaikams jas dainuoti. Tulas vėl Latviu tautos dainas jis perguldē ant vokiškos kalbos. Vēlesniuose sāvō amžiaus metuose jis dēl Latviu parašē „garrigas dzeesmas”. Taip-gi apie mokslainiū lietas jis yra paren-

gēs tula raštā. 1849 m. ir 1850 m. buvo dēl Hugenbergerio sunkus: jis pats kaullige sirgo, ir jo parapijoje viešējo choleros liga; todēl jau 1851 m. jis atsisakē nuo kuningo amato ir iškako gyventi i Jelgavā. Cion jis tapē i keltas i Latviu draugu bendrystēs pirmsēdī, bet per 3 metus neįstengēs daug kā nuveikti, jis atsisakē nuo urēdo, po ko jī bendryba i kēlē i garbēs sārarius. Hugenbergeris pasimirē 3 d. kovo 1860 m. Jelgavoje ir tapē palaidotas ant „literatū”, beje Jono bažnyčios, kapiniū.

Hugenbergerio giesmēs ir dainos yra geros, ipāčiai tos, kurias jis pats sudējo. Maziaus rods jam sekēsi su i šguldymais, nors tuli i šguldymai skaitosi prie geriausių. Geriaus jis i šguldēs yra Hebelio raštus, negu Schillerio. Stai surašas jo svarbesniū raštū:

1) Prie kn. Dull'io meilaus pamokymō: Zitkahrt dauds jo gruht nahze kristihts-zilweks buht.

2) „Latviešu Avizēs” daugelis raštū, su parašu H-r.

3) Kallmeyerio vaikeliū mylētōjuje: Lihdsiba.

4) Derigs laikā—kaveklis, I. 1826; II. 1827.

5) Magazyne „der lett.-litt. Gesellschaft” yra daugelis jo giesmiū ir dainū, ir tuli vokiškoje kalboje pamokymai, kaip reikia tikrai latviškai kalbēti, su parašu H-r arba pr.

6) Wezza mahzitaja (Hillnera) preeku—šwehdeena (3 giesmēs), 1832.

7) Garrigas dseešmas, I. 1844; II. 1845; III ir IV. 1846.

8) Leelais Kristaps jeb Kristūš—nešējs (šventa pasakaitē), 1850.

9) Kapeiku grahmatiņas nuo Amburges. I ir II. 1851; III. IV. V. ir VI. 1852.

10) Gahjeja zešch us laimi, jeb ka tukšch kalpiņsch par turriģu wihru warr palikt, 1853.

11) Daschdaschadi rakstī, I. 1855; II. 1860.

Dēl pasiskonējimo čion pridēsime jo vienā dainutē: „Sweineeks”:

1. Kur wilni kahp, kur wilni kriht,

Tur krasta sweineeks šehd;
Nemeerigs grohsa makschkerit',
Širds newarr ispuksteht.

2. Un kamehr šehd, un kamehr gaid,
No juhras burbuļa
Isschaujahs ahra, mihli waid,
It šlapja šewiņa.

3. Šchi runaja, šchi dseedaja:
Kam krahpi waišliņu
Tu mannu nahwes karstuma
Us augšch' ar wiltibu?

4. Ak prastu tu, ka siwtiņai
Tur patihk dibbini,
Tu semme nahktu dsihle schai,
Kur esām wešēli:

5. Tee wilni kust, nerimst ne buht,
Tam aisnemt kahju trauz,
Un širds tam pukst un šahpes juht,
Ka tam ko mihļa šauz.

6. Šchi runnaja, šchi pašmehjas;
Pa gallam bij ar to:
Pus wilke ta, pus grimime tas,
Tad wairs neredsej' šcho!

4. Vitińš (1795—?).

Matihš Vitińš (Wihtińš), g. 18 d. lapkričio 1795 m. Leel-Eserėje, buvo nuo 1819 m. už Leel-Eseres magazino raštininką, nuo 1845 m. už mokytoją ir giedorių Snehpeleje, ir nuo 1848 m. buvo mokytoju Pormsahtėje. Jo visokių raštų, įpačiai giesmių ir dainų, kurios talpinamos buvo į Latweeschu Awises, Latweeschu lauschu draugą ir Mahjas weesj, yra didelis skaitlius, bet truksta joms skaidrios ir turtingos kalbos, ko galima butu nuo Latvio pasitikėti. Į „Kabbatas grahmatą“, kurią jis drauge su Schoenbergiu 1856 m. išdavė, tilpę yra jo daugiau kaip 40 dainų, dauguma iš vokiškos kalbos išguldytos.

Cion pridėsime jo dainą „Krambambuli“:

1. Krambambuli, ta sauz to wahrdu

Ta negohdiga brandwihna,
Ko bruhke daschs ka sahli gahrdu,
Un gribb lai duhschu stiprina;
Bet to šauz Schuhpu—Behrtuli,
Kas miho to krambambuli.

2. Kad wehders šahp, kad duhscha šlikta,
Un ehdeens negribb smekkeht arr,
Kad gaddahs nemeers, šeewa pikta,
Un kahsus smaggas kruhtis darr',
Tad tahdi Schuhpu—Behrtuli
Dserr tuhliń to krambambuli.

3. Ja kahsas jataiša teem buhtu,
Un meitu šewim prezzetu,
Labs allus wešeem dohts ne kluhtu,
Kas gohdam dserts eepreezetu;
Bet tahdi Schuhpu—Behrtuli,
Rau, wešeem dohd krambambuli.

4. Kas draugs irr ar krambambulneekeem,
Tas šewi pašchu pohst' un gahn',
Wińsch atraujahs no jaukeem preekeem,
Kad schuhpu—beedri to apmahn',
Lai puhšch tee sawu stabbuli,
Tur ne—ej kur krambambuli!

5. Krambambuli, to grehku sahli,
Ne sawu muhschu nedserreet!
Juhs azzim redsoht tohpeet bahli,
Un wiśš juhs' krahjums pohsta eet.
Tad atstahjeet to buddeli:

„Nohst, nahwigs tahrps, krambambuli!“

5. Liventhal'is [1803—?].

Ansis Liventhalis, g. 28 d. kovo 1803 m. netoli Laudohnos, buvo nuo 1825 m. prie Jokubštado vokiečių parapijos bei Birzių ir Sallos Latvių draudzės už vargamistrą ir giedorių, o dėl pastarųjų dviejų draudzių taip-gi už pagasto mokytoją. Liventhalis priguli prie geresniųjų latviškų dainių, taip kas link kalbos, kaip rithmo, ir mislių išplėtojimo. Jo kalba visur yra be kliaudės, rithmas lengvus ir jaukiai skaitomas ir kožna daina apvalaina — gerai sudumota ir gražiai parašyta. Apart to, kožna jo daina turi sveiką ir gražią įtampą. Stenderis tikėjosi per linksnius raštus priversti Latvius prie skaitymo, o Liventhalis savo pavalnais raštais gena skaitytojus prie labdarystos ir mielaširdystos. Viena Liventha-

lio daina nekartą gali daugiau naudos padaryti, negu tulas pilnas pamokymų raštas, kurs širdį palieka kietą. Tiktai jo raštai yra retai ir sunkiai gaunami; jie išbarstyti yra po Latweeschu Awises bei Latweeschu Łauschu draugą, su parašu L.....l arba 45. Apart to jis yra apisaką „Bihškapa zep-pure“ išguldęs latviškai, 1860 m.

Iš jo dainų čion vieną perspausdiname, beje „Jumprawa“:

1. Bij weenreis stalta jumprawa

No astońpazmit gaddeem.

Šchi bruhganińu tihkoja

No augstu kungu raddeem.

Tai bija waigi šarkani,

Ta zehle augsti dēggoni,

Ir rubbuń netruhke.

2. Ta pušhkojahs pee špeegeļa,

Pat preilenehm par špihti;

Un appakšch sihschu lakkata

Bij škunstigi šatihti

No wĩlnas diwi wihschkišchi,

Lai kruhtis zehļahs augstaki,

Un dailaku to darra.

3. Kad mahte rihtos laidari

Un kukņa strahtdaht šahze,

Šchi, gohdigs behrns, it meerigi

Wehl gulledama šchūahze.

Woi gails, woi wista ohlu dehj,

Woi aita uršchk, woi zuhka blehj,

To gan un wehl nepratte.

4. Un woi tas nepareisi bij?

Woi rohziņas un šeiņa

Preekšch tahdeem neekeem radditi! —

Ta gresnojahs un deija, —

• Tas jumprawińai peenahkahs,

Lai rohziņas ne melnojahs

Un ahdu newelk grumbas.

5. Tai bija šprohgu mattińi

Ik rihtos jaleek sińņa.

Ap wehderu apdomigi

Tad bohrsti likke wińņa,

Ar šchūohrehm stipri šawilke, —

Tik teewińa tad palikke,

Ka muischas preilenite.

6. Pee rattinińa šehdeht, wehrpt,

Tas klahjahs mahmulińai;

Bet jauna mohde šewi gehrbt

Peenahkahs jumprawińai.

Ik deenas jauna rohtińa! —

Jau zehlehs širdi škaudiba

Pee zittahm wińņas kahrtas.

7. Ir prezzineeki atraddahs,

Kas peeglauditees šahze;

Zits lihds pat semmei klannijahs,

Zits rohkas butšchot nahze.

Kad diwi reise gaddijahs,

Tad weens us ohtru luhkojahs,

Ar wella lahsteem širdi.

(Toliaus bus.)

Atsakymai.

Balsuotojams ant Kankininių Komiteto: Jau 14 num. „Vienybės“ užbaigėme rinkimus ir talpinimą balsų. Jusų gi balsai vienodi, kokiais yra išrinktas komitetas ir dėlto busite iš to užganėdinti.

Tauragiečiai. Velykos ir Varijotai Gaurės parapijai nepatils. Rods nesiduoda gana yvairių dyvų sviete, bet tiems vos tikėti galima. Reiktu apie tai aiszkiesnių faktų. Prie progos pasiklausinėsim apie tai žmonių nuo Gaurės, Tauragės ir iš kaimyniszkų parapijų.

Žygunui. Nepabaigtas klausimas apie musų moteris nepatils, nes tokioje formoje gincų vesti negalima.

Ant pardavimo

gera stuba dėl gyvenimo prie ulyczios W. Orchard su 13 kambarių, gražiai išstinkavota ir apkvarbuota, sodelis vaisingų medžių ant loto. Parsiduoda pigiai, tik už du trezdaliu kiek kasztuoja. Teip gi turio stubų ant pardavimo visam mieste.

Dasiznokite pas:

Christopher Wren Agentas
ant Centre Avenue
Plymouth, Pa.

Prakalbos.

Pagal užmaumą Dr. J. Basanavicziaus 39 num. „Vienybės“ praėjusių metų, kad lietuviai paskirtu dieną ant pavaszciojimo 2230 metinį jubilėjų nuo laiko apsilankymo Putėjaus musų kraszte ir užraszymą pirmųjų istoriszkų žinių Lietuvos gyventojų. Ant tokios iszkilmingos szventės Joachimio Lelevelio Draugystė, paskyrė 22 Balandžio, ir parengti didelį susirinkimą su prakalboms ant salės Leonarda 111 W. Market str. Providence Scranton, Pa. Dėlto yra užpraszdomi vietiniai ir iš aplinkės lietuviai ir lietuvaitės susirinkti. Kalbės garsūs kalbėtojai vyrai ir moters. Įžen-

ga vyrams 5 ct.; moterims ir vaikams dovanai. Prasidės 7 valandą vakare.

Sekr. Pius Dubickas.

Pajieszkojimai.

Andriaus ir Viktoro Vainorių, paeinanczių iš Kauno gub. pirma gyveno Londone (Anglijai) paskui atvažiavo į Lowell, Mass.

Jeigu kas apie juodu žino, arba jie patys teiksis duoti žinę ant szio adreso:

V. Valentukonis,
112 N. Sherman Str.
Wilkes-Barre, Pa.

Antras metinis Balius!

Draugystė D. L. K. Gedemino kelia antrą metinį balių Subatoje 21 Balandžio 1900 m. szvetaineje „CECILIA HALL“ (P. Schmidt, propr.) po num. 101 103 Grand str. BROOKLYN, N. Y. Balius prasidės 7 valandą vakare ir trauksis per visą naktį. Muzika bus lietuviszka po vadovyste dirigento p. Kinkeviciaus. Dėlto užpraszdome vietinius, kaipo ir iš apielinkių, lietuvius ir lietuvaites pributi ant tojo gražaus pasilinksminimo.

Nuolankiai užpraszo

Komitetas.

„Vienybės“ redakcijai

gaunamos szios naujos knygos.

Vilius Tell. Drama penkiūse aktūse, versta iš vokiszkos kalbos per D. V. Kudirką -30

Laisvos Valandos. Eilės. Paraszė D. V. Kudirka -15

Pasakos. Pagal Krilovą paraszė Dr. V. Kudirka -10

Laima ir Planetos -25

Aidas Lietuvos darbininkų num. 3 ir 4 -15

Lietuvos Darbininkas num. 3 -20

Isz ko kyla melai -75

Gyvenimai Szventųjų ant

koznos dienos 6-ta dalis -65

Vienakis. Apysaka iš gadyinės prancuzų revoliucijos -5

Ką turime veikti dėl musų iszganymo -5

Paveikslai. Paraszė Žemaitė. -15

Žmogus nepliuszkis -10

Lietuvių Prateiviai

Mažoji Azijai -50

Imtynės varguolių su bagocziais -10

Rasztas Szventas arba Tamentas Naujo Įstatymo 75ct.

Kalendorius 1900 metų -15

„Varpas“ ir „Ukininkas“

Izleidziami Lietuvos apszvietunų kas mėnesis, ant metų kasztuoja po \$1,00. Užsiraszant tuodu laikraszcziu, pinigų reikia siųsti ant szito adreso:

Herrn D. Saunius

in Rokaiten

per Neukirch, Ostpr.

Vien del vyru.

Dovanai pakeli naujo iszradimo gyduolių prisiusime pacztu tik koris priduos savo adresą.
Kuris sugražins sveikata trumpam laike.

A. E. Robinson M.D.C.M.

tuojaus portikrins kaip longvai gali iszalgydyti savo ailpnumus, joįga vortosi tam tikslui atsakan-czes gyduoles. Institutas neaprobežiuoję, bet kuris tik raeszys, aplaikys dovanai pakelį užpezdyta kad nebutų kokto apstrikimo prieszai apgavystę. Raszyk tuojaus.

Už 1 dol. 66 laksztus literatiszko turinio davė 1899 m.

Tevynės Sargas, V metai stovįs ant sargybos Lietuvių tautos: szviesos, tikybos ir kalbos. Adresas:

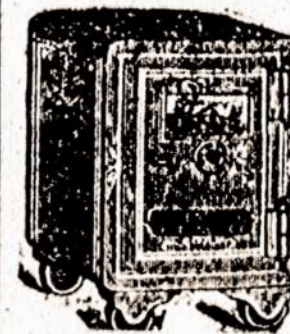
Jurgis Lapinas

Tilsit, Germany.

Ten pat gaunama

Zinyczia

Mokas už kiekvieną No. Tuodu laikraszcziu spaudina nežinomus Vyskupo M. Valncziausko rasztus.

ONLY \$5.00

SEND US \$5.00 as a guarantee of good faith and we will send you any fire proof safe by freight, C. O. D., subject to examination. You can examine it at your freight depot and if you find it the equal of any fire proof combination lock iron and steel safe made and about one-third the price charged by others for the same size and grade, pay your freight agent our special factory price and freight charges, less the \$5.00 sent with order; otherwise return it at our expense and we will return your \$5.00. 100-lb. combination lock safes for the home, \$6.95; 800-lb. office and store safes, \$11.95; 600 lb., \$17.95; 700 lb., \$21.95; 1000 lb., \$28.50; 1250 lb., \$38.50; very large double outside and double inside door safes for large business, factory, jewelry or bank, 50 inches high, 2400 lbs., \$62.75; 68 inches high, 3000 lbs., \$89.75. Freight averages 25 cents per 100 lbs. for 500 miles for 1000 miles, 40 cents. WRITE FOR FREE SAFE CATALOGUE and special liberal C. O. D. offer. SEARS, ROEBUCK & CO. Chicago.